

Onderwerp

Evaluatie Opdracht Versterken Sociale Basis en Opdracht Lokale Maatwerkdiensten jeugdhulp

Datum 18 november 2025

Thema programmabegroting Sociale basis

Portefeuillehouder Paul Hofman

Zaaknummer 2025-017133

Kennis te nemen van

De brede maatschappelijke evaluatie van de opdrachten Versterken sociale basis en Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp. Deze evaluatie biedt inzicht in de opbrengsten, ervaringen en ontwikkelpunten.

Deze raadsinformatiebrief geeft aan wat we willen behouden, versterken en aanpassen om te komen tot een nieuwe invulling van het sociaal domein in Rheden vanaf 2027. Ook geven we aan hoe we de gemeenteraad hierin te betrekken de komende periode.

Kernboodschap

Onze ingezette koers is de juiste en leidt tot resultaten. Tegelijkertijd hebben we nog niet al onze ambities bereikt en hebben we waardevolle lessen geleerd. Deze leerpunten gebruiken we om keuzes te maken voor de invulling van het sociaal domein vanaf 2027. Deze keuzes zijn nodig om nog meer in te kunnen zetten op partnerschap, samenwerking en dichterbij organiseren samen met inwoners, sport en cultuur. We betrekken de gemeenteraad de komende periode in welke keuzes we maken en hoe we daartoe komen.

Belangrijkste bevindingen

Inleiding

De onafhankelijke evaluatie van de opdrachten Versterken sociale basis en Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp schetst een beeld van de resultaten die in vijf jaar tijd zijn bereikt. Voor ons als gemeente is dit onderzoek vooral een spiegel; het helpt ons terug te kijken op wat de oorspronkelijke bedoeling was en te beoordelen wat daarvan is gerealiseerd. We schatten de evaluatie op waarde, het is één van meerdere belangrijke bouwstenen voor het vormgeven van beleid en opdrachten voor de komende periode.

Wat wilden we bereiken

Om de inhoudelijke transformatie uit het Transformatieplan 2.0 te bereiken zijn de opdrachten Versterken sociale basis en Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp in 2020 opgesteld.

De bedoeling van de opdracht Versterken sociale basis was een brede en sterke sociale basis te creëren door de samenredzaamheid te verbreden en te versterken. En de lichte ondersteuningsvragen te organiseren als algemeen toegankelijke voorziening als alternatief voor geïndiceerde voorzieningen.

Bij de opdracht Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp wilden we de ambulante specialistische begeleiding en behandeling voor jeugdigen organiseren met minder partijen dan voorheen. Om vanuit partnerschap en vertrouwen gezamenlijk te kunnen werken aan verbetering van de zorg, de beweging naar voren, afname van het gebruik van jeugdhulp en beheersing van uitgaven.

Bereikte resultaten

De evaluatie laat zien dat er veel is bereikt. Daarmee zijn belangrijke elementen van de oorspronkelijke ambitie zichtbaar in de praktijk.

Inwoners ervaren de sociale basis als nabij en toegankelijk. Inlopen en activiteiten worden goed bezocht en vrijwilligers en dorpshuizen zijn herkenbare plekken in de gemeenschap geworden.

Er is een groei in het aantal en het gebruik van collectieve voorzieningen, met name georganiseerd vanuit de welzijnsorganisatie. Daar waar eerst individuele hulpverlening ingezet werd, wordt nu een beweging naar collectieve oplossingen gemaakt.

Ook zien we dat de samenwerking tussen de verschillende partijen in het sociaal domein voor het organiseren van passende ondersteuning voor de inwoner vorm heeft gekregen. Bijvoorbeeld met het ketenoverleg financiële dienstverlening; periodieke overleggen tussen welzijn, jeugdhulp en gemeente. Ook zien we dat signalen sneller worden opgepakt.

Voor de jeugd zien we een toename van deelname aan activiteiten in de sociale basis en ook een afname van het gebruik van geïndiceerde jeugdhulp. De hulp heeft effect en wordt gewaardeerd door inwoners. Samen met de sociale basis en de partners uit de opdracht Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp is deze samenwerking opgestart en heeft dit ook geleid tot ondersteuningsvormen in de sociale basis waarbij samengewerkt wordt met de expertise van de verschillende jeugdpartijen. Door een beperkt aantal zorgaanbieders te contracteren is het mogelijk gebleken om te sturen op de beoogde visie en bedoeling en dat om te zetten in concrete samenwerking.

De financieringsvorm met de lumpsum heeft positieve resultaten en leerpunten opgeleverd. Voor de welzijnsorganisatie om flexibeler en wendbaarder te kunnen opereren op de ondersteuningsvraag van de inwoner. Voor de gemeente om te kunnen sturen op uitgaven in relatie tot zorggebruik bij de opdracht Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp.

Leerpunten

Naast de zaken die we hebben bereikt en willen behouden, constateren we dat een aantal zaken anders georganiseerd moeten worden om de ambities te bereiken. Want we willen dat iedereen mee kan doen en fijn samenleeft. Onze opgaven hierin liggen op het terrein van bestaanszekerheid, sociale basis en gezondheid en vitaliteit.

We willen de beweging naar veerkrachtige gemeenschappen en samenredzaamheid maken, en dat daadwerkelijk doen vanuit het inwonersperspectief. We maken stappen in de goede richting, maar om die beweging door te ontwikkelen is een andere aanpak en sturing nodig. We zijn er van overtuigd dat we dit alleen kunnen realiseren als we dit dichterbij organiseren. Ingebed vanuit de lokale gemeenschap.

Dit vraagt om partnerschap en vertrouwen en gedeelde verantwoordelijkheid met alle betrokken partijen in onze samenleving. Om vanuit die intensieve samenwerking onze ambities te bereiken, vraagt dat een meer nabije rol van de gemeente. Als gemeente willen we meer verantwoordelijkheid nemen op hoe we samenwerking, verbinding en inzet organiseren, door actiever te sturen, coördineren en faciliteren.

Versterken en verbreden samenredzaamheid vraagt om veerkrachtige gemeenschappen

Het ontwikkelen van veerkrachtige gemeenschappen waarin inwoners en partners elkaar kennen en samenwerken is een beweging die vanuit de wijk samen met de mensen opgebouwd moet worden conform het Rhedens model. De integrale wijkaanpak in Stenfert heeft laten zien dat door ruimte te geven aan het gesprek en het ontmoeten in de wijk, problemen en oplossingen dicht bij elkaar kunnen worden gevonden. Ook kunnen we meer inzetten op het bevorderen van fysieke en sociale leefomstandigheden in de wijk om te komen tot gezonde en sociaal sterke gemeenschappen. Daarvoor is nog meer het gezamenlijke gesprek nodig met inwoners en partijen in de samenleving. De integrale wijkaanpak is inmiddels beproefd en een lijn die we voortzetten naar de toekomst toe.

Verbinden van formele partijen met gemeenschappen vraagt om sturing

We hebben het inzicht gekregen dat verandering vanuit inwonersperspectief voor formele organisaties geen vanzelfsprekendheid is. Dit betekent dat ook de formele partners de ruimte moeten krijgen om te groeien in hun rol om aan te sluiten op niet alleen de hulpvraag van de inwoner, maar ook hoe zij deze samen met de gemeenschap het best voor die inwoner kan worden beantwoord. Het aansluiten van formele partijen op de gemeenschappen vraagt om een nabije, coördinerende en verbindende rol van de gemeente tussen het formele veld en de gemeenschappen.

Organiseren leer- en ontwikkelomgeving voor anders denken en anders doen

We hebben ervaren dat de beoogde transformatie vraagt om, met de verschillende partners, een gedeelde blik te hebben over wat passende ondersteuning is en wat normaliseren hierin betekent. Ook hebben we ervaren dat we samenwerken anders vorm moeten geven, niet doorverwijzen naar elkaar maar samenwerken naast de inwoner rondom de ondersteuningsvraag en de beweging naar normaliseren. Het organiseren van deze verandering vraagt tijd. We hebben ervaren dat dit vraagt om ruimte om met de verschillende partners 'actiegericht te ontwikkelen' en de geleerde lessen door te vertalen in werkwijzen in de eigen organisaties.

Balans vinden in het contracteren jeugdhulp

Met de lokaal gecontracteerde partijen werken we goed samen aan verbetering van de hulpverlening. Goed resultaat daarvan is een voorziening voor schooluitvallers waar jeugdhulp en onderwijs samenwerken aan terugkeer naar het onderwijs. Tegelijkertijd merken we dat we voor bepaalde hulpvragen toch moeten uitwijken naar andere partijen op inhoud (bijv. i.c.m. verblijf of ander specifiek vraagstuk) of dat we qua locatie aangewezen zijn op voorzieningen buiten de gemeente. Om de hulp en ondersteuning dichterbij en toegankelijker te maken, willen we daar bij nieuwe invulling (van contracten) rekening mee houden. De kracht van het lokaal samenwerken in partnerschap willen we behouden.

Flexibiliteit in financieringsvoorwaarden

De financieringsvorm met de lumpsum heeft zoals aangegeven positieve resultaten en leerpunten opgeleverd. Met alle uitdagingen en ontwikkelingen in de komende jaren hebben we behoefte aan meer flexibiliteit in contract- en financieringsvoorwaarden. Dit draagt bij aan het stimuleren van maatschappelijk initiatief, innovatie, meebewegen met maatschappelijke ontwikkelingen en aansluiten op de hulpvraag van de inwoner.

Conclusie

Ervaringen en inzichten geven een bevestiging op de ingezette koers. Dit wordt breed herkend en gewaardeerd. De beweging sluit aan bij de ingezette Koers Samen Leven in Rheden. Tegelijkertijd hebben we de afgelopen periode veel geleerd en constateren we dat niet al onze

gewenste resultaten zijn behaald. Bepaalde zaken moeten anders en beter om onze ambities waar te kunnen maken. Niet alleen op basis van wat we geleerd hebben, maar ook op basis van de uitdagingen die nog voor ons liggen (o.a. Hervormingsagenda; AZWA; vergrijzing, financiële kaders etc.).

We willen het goede behouden en hierop door ontwikkelen met de leerpunten uit de evaluatie. We willen een gemeente zijn, waarin iedereen fijn samen kan leven en meedoen.

We willen daarin:

- werken aan veerkrachtige gemeenschappen;
- versterken van de samenredzaamheid;
- werken vanuit inwonerperspectief;
- lokale inbedding met gemeenschappen, sport, cultuur, verenigingsleven, onderwijs;
- dichterbij organiseren in alle facetten (wijkgericht, lokale partners etc.).

Dat betekent dat we:

- bouwen aan betrokkenheid samen met inwoners en partners vanuit onze uitgangspunten (partnerschap, vertrouwen, gedeelde verantwoordelijkheid);
- samenhang en verbinding tussen inwoners, partijen en gemeente, (continu) moeten (blijven) ondersteunen en faciliteren;
- in tijd van veel ontwikkelingen, meer wendbaarheid en flexibiliteit moeten organiseren (in opdrachtverlening) om verandering en innovatie mogelijk te maken;
- rekening moeten houden met (nieuwe) wettelijke verplichting tot in regionaal verband contracteren van bepaalde vormen van jeugdhulp.

We zullen als gemeente nog meer verantwoordelijkheid nemen op hoe we samenwerking en verbinding organiseren, door hier actief op te sturen. Waarbij lokale coalities een structureel platform krijgen om samen te werken en plekken te creëren waar kwetsbare (groepen van) inwoners en jongeren komen.

Deze lessen nemen we mee in een verrijkt beleidskader Welzijn en Preventie waarin we nadere inkleuring geven aan het vormgeven van het sociaal domein vanuit lokale nabijheid en partnerschap. En dit geeft richting aan de invulling van belangrijke te organiseren functies als welzijn en preventie, stevig lokaal team en jeugdhulp.

Vervolg

Dit betekent voor ons dat we keuzes maken – binnen de gegeven kaders van Koersdocument, de strategische agenda en de programmabegroting – om de samenredzaamheid, zelfredzaamheid, welzijn, preventie, ondersteuning en hulp goed te organiseren.

We hebben daarvoor een programmastructuur opgezet om de verschillende opgaves binnen het sociaal domein integraal, in samenhang en organisatorisch goed op te kunnen zetten en aan te kunnen sturen. Onder andere uitkomsten uit het vervolgtraject op de bezuinigingen met Netwerk Informele Ondersteuning nemen we hierin ook mee.

In de komende periode betrekken we uw raad bij onze vervolgstappen. We stellen voor om uw gemeenteraad in januari tijdens een informatiebijeenkomst mee te nemen in het programma Samen leven in Rheden. En in het eerste kwartaal bespreken we het verrijkte beleidskader voor Welzijn en Preventie met de gemeenteraad.

Bijlagen

1. Rapport evaluatie opdrachten Versterken sociale basis en Lokale maatwerkdiensten jeugdhulp

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris